

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

ENGELLİ HAKLARI ÖZEL SAYISI -1

H insan Hakları Derneğinin engellilik sorun alanındaki genel amacı, engelli kişilerin insan haklarının korunması ve bu bağlamda engelli kişilere karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmaktır. İnsan hakları yaklaşımında engelliler açısından nihai amaç, engelli kişilerin kamusal yaşamın her alanına tam ve bağımsız kişiler olarak katılımı, çalışma alanında fırsat eşitliğinin sağlanması ve kişisel gelişim olanaklarından tam olarak yararlanabilmeleri için sağlık ve eğitim-öğretim hizmetlerine tam olarak erişebilmeleridir.

Engelli kişilerin karşılaştığı sorunları insan hakları perspektifinden ortaya koyduğumuzda, bu kişilerin karşılaştığı sorunların ayrımcı düzenleme ve uygulamalardan kaynaklandığını görüyoruz. Burada söz konusu olan ayrımcılık, daha çok engelli kişilerin özel durumlarının kamusal düzenleme ve uygulamalarda hesaba katılmamasından kaynaklanan bir ayrımcılıktır.

Engelli teriminin kullanılması da, bu duruma işaret eder: Belirli bedensel ya da zihinsel yetilerin kaybedilmesi, herkesin karşılaşılabileceği olgusal bir durumdur. Yeti ya da işlev kaybı (sakatlanma) olgusal bir durumdur; oysa sosyal hayatın ve kamu hizmetlerinin düzenlenmesinde bu yeti ya da işlev kayıplarının hesaba katılmaması, bu durumda kişilere engel yaratmaktadır. Örneğin gözleri görmeyen bir kişinin öğrenim görmek açısından karşılaştığı engel, gözlerinin görmemesi değil, erişebileceği, kullanabileceği öğrenim malzemelerinin sağlanmaması ya da gözleri görmediği için okula kabul edilmemesidir. Ya da yürüme işlevlerinin kaybı söz konusu olan bir kişinin kent merkezine gitmek açısından engeli, bu işlev kaybı değil, taşıtlar, kaldırımlar ve yaya geçitlerinin onun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmadan yapılmış olmasıdır. Her toplumda ciddi sayıda engelli bulunmasına rağmen pek çoğunda engelliler görünmez insan durumundadır.

Dolayısıyla engellilik, kaynağı itibarıyla toplumsal bir sorundur ve bu engeller, kamu politikaları ve toplumsal düzenlemeler yoluyla kaldırılmalıdır. İnsan hakları açısından engellilik sorununun özü budur. Bu sorunun çözümünde atılması gereken ilk adım, engelli kişilerin ve onların karşı karşıya olduğu engellerin görünür hale getirilmesi olsa gerek.

Bu anlamda, engellilik meselesi konusunda insan hakları savunucularının önerdiği yaklaşım, bir yeniden formülasyondan çok meselenin doğasından kaynaklanır. Engellilik sorunu toplumsal anlayışlardan ve kamusal düzenleme ve uygulamalardan kaynaklandığına göre, insan onurunu koruma ve insan haklarını her kişinin durumunda, o durumun özel

koşullarını hesaba katarak gerçekleştirme sorunudur; böyle bir soruna, insan hakları hukukunun araçlarıyla yaklaşmak yerinde olur. Devletlerin bütün kişilerin temel hak ve özgürlüklerini koruma yükümlülüğü, söz konusu engellerin ortadan kaldırılmasının yanı sıra bu kişilerin işlev ya da yeti kayıplarının olabildiğince (kaynakların izin verdiği ölçüde) azaltılması için uygun sağlık hizmetlerinin de kamusal bir görev olduğu anlamına gelir.

İnsan Hakları Derneği'nin bu konuda daha önce yapmış olduğu çalışmada da belirtildiği gibi,¹ engellilerle ilgili hayır amaçlı çalışmalar ya da engellilere dışarıdan bakarak yapılan çalışmalar, meselenin kaynağını görmeyi ve engelli kişileri ve onların karşılaştığı engelleri görünür hale getirmeyi başaramaz. Bu tür çalışmalarda insan olarak engelli kişilerden çok, yardıma muhtaç ve kendine yeterli olmayan kişi imajlarının ortaya çıkması tehlikesi vardır. Engellilerin toplumdan dışlanmasının arkasında da çoğu zaman bu imajlar vardır.

İnsan hakları savunucularının ve engelli aktivistlerin bu alanda yapabileceği, yapmaya çalıştığı faaliyetleri şöyle sıralayabiliriz: Engellilere yönelik dışlayıcı ve ayrımcı düzenleme ve uygulamalara dikkat çekmek amacıyla bilinç yükseltme, ayrımcı düzenleme ve uygulamaları belgeleme ve izleme; bu çalışmalara dayalı olarak 'engelleri kaldırmak' amacıyla lobi çalışmaları ve mevzuat ve karar alma süreçlerine müdahil olmak.

¹ İHD, Ayrımcılıkla Mücadele: Engelli Kişilerin İnsan Hakları, Ankara, 2004.

Bir Hayal Kırıklığının Yasal Dayanağı: ÖZÜRLÜLER YASASI

Av. Faruk DURAN - Av. Ali KIRMIZIGÜL

Ayırmıcılıkla mücadelenin, dolayısıyla insancıl hukukun en önemli sahalardan biri olan engelli haklarının gerçekleştirilmesine ilişkin özel bir yasal düzenleme, Türkiye bakımından uzun yıllardan bu yana giderilmesi beklenen bir eksiklikti. Bu nedenle gerek engelli, gerekse diğer demokratik kitle örgütleri, ayrımcılığın önlenmesini ve fırsat eşitliğini esas alan böyle bir yasanın kabulü için TBMM, hükümetler ve siyasi partiler nezdinde birçok girişimde bulunmaktaydı. İşte bu çabaların sonucunda, engellileri¹ özel olarak korumayı hedefleyen bir çerçeve metin olarak ve “*Özürlüler Yasası*” adıyla anılan 5378 Sayılı Yasa 01.07.2005 tarihinde yürürlüğe girdi.

Yasa'nın yürürlüğe girmesi ilk bakışta sevindirici bir gelişme gibi algılsa da, ortaya çıkan metin, sayıları neredeyse on milyona yaklaşan engellilerin yıllardan bu yana biriken sorunlarını çözmekten ne yazık ki çok uzaktır. Yasa öncelikle, temel beklentiler olarak sayılabilecek “*ayrımcılığın önlenmesi*”, “*engellilerin kendileri ile ilgili karar alma ve uygulama süreçlerinde söz sahibi olmaları*”, “*fırsat eşitliğinin sağlanması*”, “*etkili hak arama mekanizmalarının oluşturulması*” ve dolayısıyla ihlallere dönük “*yaptırımsızlık halinin ortadan kaldırılması*” konularında neredeyse hiçbir katkı sağlayamamıştır. Bu temel eksikliklerin yanında Yasa hakkında değinilebilecek diğer noktalar şu şekilde sıralanabilir :

Özürlüler Yasası'nın 3.maddesinde “*özürlü*”, “*özürlülük ölçütü*”, “*hafif özürlü*”, “*ağır özürlü*”, “*bakıma muhtaç özürlü*”, “*korunmalı işyeri*”, “*korunmalı işyeri statüsü*”, “*rehabilitasyon*” ve “*sınıflandırma*” tanımları yapılmış, böylece bir yandan uluslararası terminolojiyle paralellik sağlanmaya çalışılırken, öte yandan “*ayrımcılıkla mücadele*” eksenli bir engelli politikası oluşturma hedefine yönelmiştir. Ancak yazımın bütününde sıklıkla değinildiği üzere, mevcut haliyle kamusal otoritenin salt “*niyet ifadesi*” düzeyinde kalan bu yöneliminin, pratik sonuçları hedefleyen gerçek bir normatif yapıya sahip olabilmesi, ancak etkin mekanizmaların da oluşturulmasına bağlıdır.

Anayasa' nın 10.maddesinde tanımı yapılan “*Eşitlik İlkesi*”, Yasa'nın 4/a maddesinin “*Özürlüler aleyhine ayrımcılık yapılamaz; ayrımcılıkla mücadele özörlülere yönelik politikaların temel esasıdır*” şeklindeki hükmüyle, yeni bir ölçüte kavuşmuştur. Fakat gayet kuvvetli bir ifadeye sahip gibi görünen bu hüküm, esasen ayrımcılık hallerine değinmemesi ve yaptırımdan yoksun olması nedeniyle, hedeflenen korumayı sağlamaktan uzaktır. Köklerini Avrupa'dan alan yeni ayrımcılık temellerinden biri olan “*engelli ayrımcılığının önlenmesi*” konusunda hızlı ve gerçek(!) adımların atılması hukuksal bir zorunluluk olduğu kadar, aynı zamanda ülke programı gereği Avrupa ile entegrasyonun da siyasal bir zorunluluğudur. Bu nedenle her şeyden önce Türkiye, bu yeni ayrımcılık temellerini ivedilikle Anayasa'nın 10.maddesine eklemelidir. Daha ileri gitmek gerekirse, yasa koyucular sadece Anayasa'nın 10.maddesini ve Özürlüler Yasası'nı güçlendirmekle yetinmemeli, demokratik bir hukuk devleti olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, ayrımcılığı tek başına bir ihlal sahası olarak kabul eden ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne inceleme yetkisi veren **12 No'lu Protokolü**² nü onaylamalıdır.

Yasa'nın 4.maddesi, “*Özürlülere yönelik mevzuat düzenlemelerinde Özürlüler İdaresi Başkanlığı (ÖİB) 'nın görüşünün alınmasını*” düzenlemiştir. Ne var ki, ÖİB engelli bireylerin nesnel koşullarını ve gereksinimlerini bilen ve engelli örgütlerini gözeten bir kurum olmadıkça, bu hükmün istenen etkiye sahip olamayacağı açıktır. Ayrıca bu maddenin devam eden fıkralarında “*Özürlülere yönelik alınacak kararlar ile verilecek hizmetlerde özörlülerin, ailelerinin ve gönüllü kuruluşların katılımının*” yöntemlerinin belirtilmemiş olması önemli bir eksikliklerdir.

5. madde ile öngörülen sınıflandırmada, bakanlıklar ve Özürlüler İdaresi yetkilendirilmiştir. Bu konuda engelli örgütlerinin ve bu alanda çalışan kitle örgütlerinin katılımının dikkate alınmamış olması bir başka önemli eksikliklerdir.

“*Rehabilitasyon*” hizmetine yönelik olarak düzenlenen 10.maddede, “*özürlü ve ailesinin aktif ve etkili katılımı esastır*” denmekte, fakat bu ifade uygulamaya dönük somut bir düzenleme içermemektedir. Oysa sayıları milyonlarla ifade edilen engellilerin kendi içlerinde homojen bir kitle olmadığı dikkate alındığında, ekonomik, psikolojik, fiziksel ve yerel faktörlerin hesaba katılması ve rehabilitasyon politikalarının bu kriterlere yönelik araştırmalar yapılarak şekillendirilmesi gerekir. Bu araştırma ve bilgilenmenin en sağlıklı verileri kuşkusuz engelli örgütleri ve bizzat engelliler ile muhatap olmakla elde edilebilir.

“*Erken Tanı ve Koruyucu Hizmetler*” başlıklı 11.madde, Yasa'yı da doğuran engelli politikasının temel yapı taşlarından biridir. “*Özürlülüğün önlenmesi, var olan özürün şiddetinin olabilecek en düşük seviyeye çekilmesi ve ilerlemesinin durdurulması*” başlıkları, son derece önemli amaçlardan olup, bu hükmü yaşama geçirecek olan Sağlık Bakanlığı çalışmalarının dikkatle izlenmesi, engelli örgütlerinin ve engellilik alanında çalışan toplumsal örgütlerin önünde duran acil bir görevdir.

“*İş ve Meslek Analizi*” başlıklı 12.madde esasen Yasa'nın tümüne egemen temel bir eksiklikle malüldür. Madde hükmü, bir eşgüdüm çalışması önermek bağlamında olumlu olarak nitelendirilebilirse de, demokratik kitle örgütlerinin katılımını ihmal etmesi bu hükmün yetersizliğine neden olmaktadır.

13. maddede düzenlenen “*Mesleki Rehabilitasyon*” faaliyetinde, engelli öz örgütleri ve engellilik alanında çalışan toplumsal örgütler yine ihmal edilmiştir. Hatta yetkili kurum ve tüzel kişiler olarak sayılanlar arasında İş-Kur'a dahi yer verilmemiştir. Diğer yandan, belediyelerin yerel yönetim kuruluşları olarak bu faaliyette yetkili kılınması, demokratik katılımın yaşam bulduğu bir hüküm olarak sevindiricidir.

¹ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca kabul edilen “Sakat Kişilerin Hakları Bildirgesi” uyarınca “Normal bir kişinin kişisel ya da sosyal yaşantısında kendi kendisine yapması gereken işleri, bedensel veya ruhsal yeteneklerindeki kalıtsal ya da sonradan olma herhangi bir noksanlık sonucu yapamayanlar” engelli olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımla ana çizgileriyle benimseyen 5378 No'lu Yasa kimi engelli örgütlerinin kullandığı gibi “özürlü” kavramını esas almıştır. Öte yandan, salt bedensel ve/veya zihinsel yeti kaybından hareket edilmesi, herhangi bir yetenek kaybına uğramamasına karşın doğuştan ya da sonradan yakalandığı bir hastalık nedeniyle ayrımcılığa uğrayan kimselerin, sözelimi AIDS hastalarının yasal korunma alanı dışına itilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bireyin, yeti kaybı ya da hastalıktan dolayı değil, bunu gerektiren devlet ve toplumca görmezden gelinmesi sonucu engellendiği için ve engelliliğin bu bağlamda toplumsal bir kurgu olarak ele alınması gerektiği düşüncesiyle bu yazıda “engelli” kavramı tercih edilmiştir.

² Türkiye AİHS-12 No'lu Protokolü imzalamış ancak onaylamamıştır.

“İstihdam” a ilişkin 14.madde, aynı zamanda engellilerin eğitim ve sosyal katılımları ile de karşılıklı etkileşim içinde olduğundan, üzerinde önemle durulması gereken bir düzenlemedir. İstatistikler Türkiye’de yaklaşık 9 küsur milyon engelli bulunduğunu işaret ediyorken, engelli bireyler çalışma yaşamında ancak yetersiz kotalar ölçeğinde ve yetenekleri ile formasyonlarına hiç de uygun olmayan işlerde istihdam edilmektedir. Dolayısıyla bu madde, engelliler bakımından eğitimle birlikte en can alıcı sorun olarak gözlenen istihdam sorununa çözüm olmaktan uzak görünmektedir. Bir an için anılan 14.maddenin **“Korumalı İşyerleri”** kavramını tanımlayarak olumlu bir çıkış yaptığını düşünecek olsak bile, bu hükmün engelli nüfusun çok küçük bir oranına hitap ettiği unutulmamalıdır. Bu maddeyle ilgili olarak düzenlenmesi öngörülen yönetmeliğin ayrıca değerlendirilmesi ve uygulamasının izlenmesi gerekmektedir.

“Eğitim ve Öğretim” başlıklı 15 ile **“Eğitsel Değerlendirme”** başlıklı 16.madde, **“özürlü olmayanlarla eşit eğitim imkanları”** sağlama amacına yönelik olarak düzenlenmiştir. Burada özellikle konunun tamamen bürokrasi girdabına itilmiş olduğu izlenimi edinilmektedir. **“Türk İşaret Dili”** oluşturulması hedefi olumlu olmakla beraber, hükümlerin soyut ve yine demokratik katılım ilkesinden uzak bir anlayışla kaleme alınması, onları eleştiriye açık bir hale getirmektedir. Bu maddeyle ilgili olarak, **“BMGK Engelli Kişiler İçin Fırsatların Eşitlenmesi Standart Kuralları Kural 6/ Eğitim”** başlıklı maddede sözü edilen **“Ortaokullardaki eğitim sisteminin, tercümanlık hizmetleri ile diğer yardımcı servisler şartının koşul olarak yerine getirmesi”** zorunluluğu rahatlıkla yaşama geçirilebilecek bir uygulamayken, Yasa’da bu konu telaffuz dahi edilmemiştir.

Yasa’nın **“Değiştirilen Hükümler”** başlıklı Üçüncü Bölümü’nün 19.maddesi ile Kat Mülkiyeti Kanunu’nun 42.maddesine bir fıkra eklenmiş ve özürülülerin yaşamı için zorunluluk göstermesi halinde bina projesinin tadili imkanı getirilmiştir. Hüküm ileri bir adım olarak görülmektedir. Ancak **“özürlülerin yaşamı için zorunluluk göstermesi”** türünden soyut bir ölçü yerine, sözgelimi engellinin istemi üzerine belediye tarafından yapılacak bir yapı denetimine dayanması amaca çok daha uygun olacaktır. Buna ek olarak, proje tadili hususunda bir kamusal erkin devreye sokulmayarak hükmün yaptırımsızlaştırılması -Yasa’nın genelinde olduğu gibi- maddenin yasak savar bir yaklaşımla kaleme alındığı izlenimini güçlendirmektedir.

“Özürlülerin Devlet Memurluğuna Alınmaları” hususu ile ilgili olarak hüküm altına alınan 20.maddede yer alan **“mevzuata uygun olmak kaydıyla”** ibaresinin hükmü işlevsizleştirdiği düşünülmektedir; çünkü engelli örgütlerinden ve engellilik alanında çalışan toplumsal örgütlerden alınacak öneriler doğrultusunda engellilerin kamusal istihdamının önünde duran mevzuat engelleri kaldırılmadıkça, yeterli ve etkin bir yasal koruma sağlandığından söz edilemeyecektir.

24.madde hükmü, noterlik işlemlerini kolaylaştırması açısından engelliler lehine bir düzenleme olmakla beraber, asıl önemli yanı Yasa’nın genel yaklaşımını ortaya koymasıdır. Yasa ile getirildiği ileri sürülen ayrımcılık yasağı, ancak kamusal erkin etkin katılımının sözkonusu olmadığı

alanlarda varlığını hissettirmektedir. Bu nedenle, engelliler ile engelli yakınlarına aylık bağlanması ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından sağlanacak koruma hizmetleri hakkında getirilen düzenlemelerin de verili koşullara oranla olumlu, fakat kalıcı çözüm getirmekten uzak olduğu düşünülmektedir.

Yasa kapsamındaki faaliyetlere, sivil toplum kuruluşları ile halkın katılımını düzenleyen 27.madde -görüş yazımız boyunca vurgulandığı gibi- görmezden gelinen engelli örgütlerinin ve bu alanda çalışan toplumsal örgütlerin katılımına yönelik soyut bir düzenleme olmaktan öteye gidememektedir. Ülkemizde hiç de azımsanmayacak bir örgütlülük düzeyine sahip olan engelli örgütlerinin, yapılacak yasama ve uygulama çalışmalarına katılması ve öte yandan aktif katılıma bağlı olarak bu örgütlerin de evrilmesini sağlayacak demokratik mekanizmaların yaşama geçirilmesi, bundan sonraki en acil görevlerden biridir.

5378 Sayılı Yasa’da yer alan devam maddeleri, izlenmesi gereken düzenlemeler olarak engelli örgütlerinin ve diğer toplumsal örgütlerin ilgisini beklemektedir. Bu bakımdan, Yasa’da öngörülen yönetmeliklerin Yasa’nın yayım tarihinden başlayarak 1 yıl içerisinde yürürlüğe konulmasını hüküm altına alan Geçici 1.Madde ile engelli bireyin eğitim ve istihdam hakkını tek taraflı olarak etkileyen **“kamusal servislere ulaşım”** hakkına yönelik Geçici 2. Madde dikkatle takip edilmelidir. Ancak Geçici 2.maddede şehirlerarası ve uluslararası taşıma araçlarının kapsam dışı bırakılmış olması önemli bir

eksikliklerdir. İkinci olarak, **“kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yay geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların özürülülerin erişebilirliğine uygun duruma getirilmesi”** için öngörülen 7 yıllık süre, tasarıdaki sürenin 5 yıl olduğu ve gereksinimin aciliyeti karşısında çok uzundur. Maddede sözü edilen tedbirler genel bir düzenleyici işlemin konusu yapıldığı takdirde, hüküm çok daha etkili bir hale gelecektir.

Sonuç olarak, kendisini insan haklarına saygılı, sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlayan Türkiye, 5378 Sayılı Yasa ile görmezden gelme, küçük düşürücü ya da engelli haklarını salt sağlık ve sosyal yardım ekseninde algılayan geleneksel yaklaşımın sadece niyet olarak dışına çıkmıştır. Oysa yıllardan bu yana sorun biriktiren engelli insanların, arzu edilen eşit, onurlu ve özerk bir yaşama kavuşmalarının sağlanması yolunda, bu yasadan beklenen bir niyet açıklamasından çok daha ötesidir. Bu nedenle Özürlüler Yasası, engelli/engelsiz, sorunun çözümü etrafında birleşen tüm çevreler için çözümün değil, hayal kırıklığının yasal dayanağı olmuştur. Ancak hayallerin kırıldığı noktadan da olsa daha söylenecek sözler vardır. Çünkü, sorunu bir “muhtaç-yardım eden” denklemine sıkıştırmadan, engelli insanların toplumu oluşturan diğer fertlerle eşit haklara sahip olduklarını akıldan çıkartmadan, başta Yasa’da yer alan değişiklik ve yeniliklerin hayata ivedilikle geçirilmesi, eksik ve hatalı olan hükümlerin demokratik katılım ve etkin mekanizmaların tesisi sağlanarak yeniden düzenlenmesi, bunlara ek olarak gelişen teknoloji, sosyal hayat ve ekonomik ilişkilerin gereklerine uygun yeni düzenlemelere devam edilmesi gereklidir.

Engellilerin Fırsat Eşitliğine İlişkin BM Standart Kurallarının Etkin Uygulanması KAMPANYA PROGRAMI

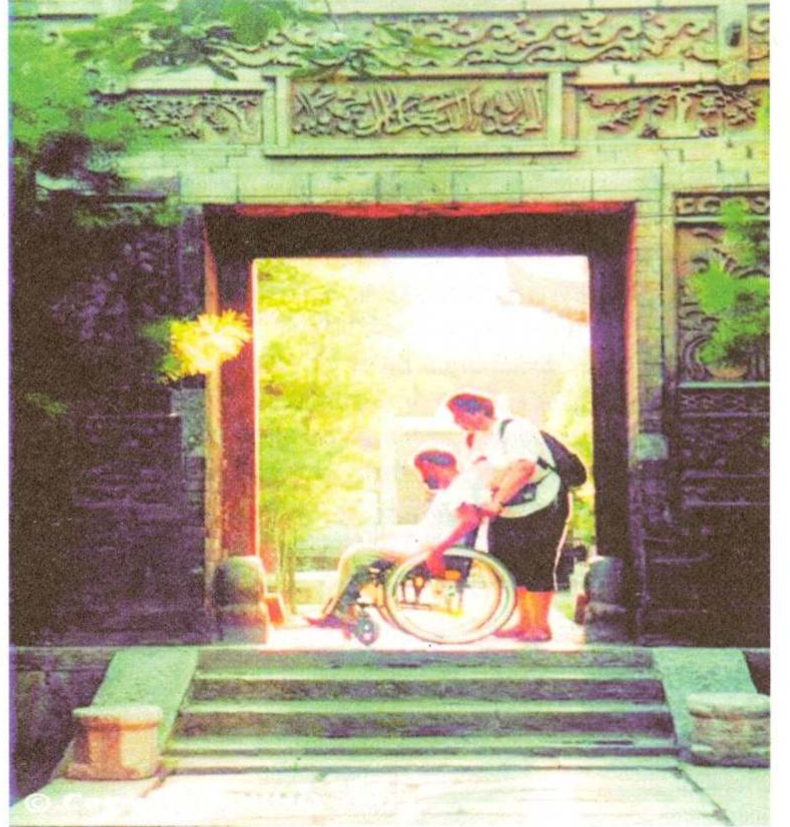
Programın genel hedefi, insan onuru temelinde engelli kişilerin hak ve özgürlüklerinin eşitlenmesine katkıda bulunmaktır. Bu çerçevede İnsan Hakları Derneği, engelli kişilerin karşılaştıkları insan hakları ihlallerini açığa çıkararak engelli kişilerin hak ve özgürlükleri konusunda duyarlılığın ve farkındalığın artırılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Avrupa Komisyonu'nun Demokrasi ve İnsan Hakları Avrupa Girişimi tarafından desteklenen kampanya programı kapsamında sürdürülecek olan etkinlikler aracılığıyla ulaşılmaya beklenen hedefler aşağıda sıralanmıştır.

1. İnsan hakları savunucularının engelli kişilerin hak ve özgürlükleri ve ayrımcılık konusunda kapasitelerinin artırılması yoluyla Şubelerde sürdürülebilir çalışma komisyonlarının kurulması,
2. Uluslararası olarak kabul edilmiş norm ve standartlar temelinde engelli kişilere yönelik ihlallerin ortaya çıkarılması ve bu ihlallerin belgelenmesi,
3. Mevcut mevzuat içerisinde engelli kişilere yönelik ayrımcılık hükümlerinin ortaya çıkarılması ve politika önermelerinin hazırlanması,
4. İnsan hakları savunucuları ve engelli kişilerin örgütlenmeleri arasında işbirliği olanaklarının yaratılması yoluyla engelli kişilerin haklarını savunmaya yönelik ortak mücadele platformlarının kurulması,
5. Medya organlarını duyarlılaştırarak engellilerin eşit hakları konusunda kamuoyu duyarlılığının artırılması,
6. Engelli kişilerin fırsatlarının eşitlenmesine ilişkin politikaların geliştirilmesi için kanun koyucular ve uygulayıcılarının engelli kişilerin hakları konusunda bilinçlerinin artırılması.

İnsan Hakları Derneğinin 33 Şubesini kapsayacak olan Kampanya programı çerçevesinde en az 15 İHD Şubesinde engelli hakları çalışma komisyonlarının oluşturulması, engellilerin insan hakları ihlallerinin

izlenmesi ve belgelenmesi için bir rehberin yayınlanması, BM Standart Kuralları çerçevesinde Türkiye'deki mevcut yasaların durumunu ortaya koyan bir mevzuat taraması ve engellilere karşı ayrımcılık konusunda bir konferansın düzenlenmesi planlanmıştır. Ayrıca çeşitli posterler ve web sitesi aracılığı ile de kampanya desteklenecektir.

Bu Bültekteki tüm fotoğraflar Dünya Sağlık Örgütü'nün Arşivinden alınmıştır

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

İHD Adına Sahibi: Yusuf Alataş (Genel Başkan)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Nejat Taştan

5000 ADET BASILMIŞTIR. ÜCRETSİZDİR

İNSAN HAKLAR DERNEĞİ, Tunalı Hilmi Caddesi No:104/4 Kavaklıdere, ANKARA

Tel/Faks: 0-312- 466 49 13 - 14 posta@ihd.org.tr www.ihd.org.tr